

ARS ÆQUI

Katern

KWARTAALBIJLAGE/NUMMER 82

Inhoud

Privaatrecht

- 4347 Burgerlijk recht
- 4352 Burgerlijk procesrecht
- 4355 Faillissementsrecht
- 4357 Huurrecht
- 4359 Bouwrecht
- 4360 Consumentenrecht
- 4363 Internationaal privaatrecht
- 4366 Europees privaatrecht
- 4367 Gezondheidsrecht

Sociaal-economisch recht

- 4370 Ondernemingsrecht
- 4377 Sociaal recht
- 4381 Mediarecht
- 4383 Telecommunicatierecht
- 4385 Informaticarecht

Staats- en bestuursrecht

- 4388 Staatsrecht
- 4392 Bestuurs(proces)recht
- 4397 Milieurecht en recht van de ruimtelijke ordening
- 4399 Vreemdelingenrecht
- 4401 Volkenrecht
- 4405 Mensenrechten

Strafrecht

- 4407 Straf(proces)recht

Varia

- 4412 Rechtsgeschiedenis

Sociaal recht

Prof.mr. G.J.J. Heerma van Voss, mr.drs. J. Heinsius

Wetgeving

Het is allemaal even wennen

Sedert 1 januari van dit jaar is het zover. De Euro is officieel betaalmiddel in ons land en de meeste andere lid-staten van de Europese Unie. Dit betekent dat werknemers in al deze landen hun salaris sedert die datum in Euro's zullen ontvangen en vakbonden en werkgevers(organisaties) in hun CAO-onderhandelingen voortaan moeten uitgaan van deze munt. Minder spectaculair, maar zeker niet onbelangrijk was het feit dat kort voor de invoering van de Euro door de Raad van Ministers overeenstemming is bereikt over een verordening en richtlijn inzake de oprichting van een Europese vennootschap. De voorbereidingen voor deze '*Societas Europea*' (SE) hebben veertig jaar geduurd, doordat er jarenlang gebrek aan overeenstemming bestond betreffende de medezeggenschap van de 'factor arbeid' in deze rechtspersoon. Geïnspireerd door de Europese richtlijn inzake de Europese ondernemingsraad van 1994 met zijn flexibele vorm van grensoverschrijdende medezeggenschap, kwam de Raad uiteindelijk tot een tweeledige normering van de SE; de rechtspersonenrechtelijke aspecten ervan zijn te vinden in een verordening, de medezeggenschapsrechtelijke in een richtlijn met ruimte voor flexibiliteit. (Zie hiervoor nader het *Ondernemingsrecht*-themanummer 'De Europese Vennootschap' 2001.) Op grond van deze regelgeving zal het binnen niet al te lange tijd zo zijn, dat multinationals niet alleen gebruik kunnen maken van één munteenheid, maar ook van één rechtsvorm. Wellicht dat daardoor een Europese CAO in de toekomst nog eens tot de mogelijkheden gaat behoren.

Zelfstandige Kantonrechter exit

Eveneens wennen dit jaar, maar dan meer voor arbeidsjuristen, is de verandering van het burgerlijk procesrecht. Sedert 1 januari jl. is de rol van de 'oude vertrouwde' kantonrechter in het arbeidsrecht immers enigszins gewijzigd. Door de inwerkingtreding van de wet Herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aan-

leg (*Stb.* 2001, 580) en de daarmee samenhangende wetten is het kantongerecht als aparte instantie verdwenen. In plaats daarvan zijn de kantongerechters nu lid geworden van de sector kanton van de Rechtbank, waar zij overigens nageen over dezelfde bevoegdheid in arbeidszaken beschikken als voorheen. In het hoger beroep in arbeidszaken daarentegen is voortaan het Gerechtshof bevoegd. Zie voor een uitvoeriger overzicht nader F.J. van der Poel in *Arbeids-Recht* 2001, p. 34.

Wet SUWI

Per 1 januari jl. vond ook op het terrein van het sociale zekerheidsrecht een belangrijke wijziging plaats. Ingevolge de eerder door ons besproken Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (Wet SUWI) (*Stb.* 624 en 682) (*Katernen* 72 en 81) werden Lisv en uvi's als uitvoerders van werknemersverzekeringen als WW en WAO samengevoegd tot één Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Dit UWV houdt zich bezig met het innen van premies en het vaststellen van het recht op een uitkering in de zin van deze wetten. De reïntegratie van arbeidsongeschikten en langdurig werklozen wordt opgedragen aan reïntegratiebedrijven. Daarmee samenhangend is ook de 'traditionele' Arbeidsvoorziening opgesplitst; een deel hiervan is reïntegratiebedrijf geworden, een ander deel is ingevolge de 'één loket-gedachte' samen met de gemeentelijke Sociale Dienst opgegaan in het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI). Bij deze CWI-kantoren, waarvoor de Centrale organisatie werk en inkomen verantwoordelijk is, kunnen de werknemers hun aanvragen voor een uitkering indienen en vervolgens meteen gebruik maken van de publieke arbeidsvoorziening met informatie over vacatures, advies en bemiddeling. Om deze 'cliënten' zoveel mogelijk behulpzaam te zijn, bepaalt de wet SUWI dat deze werkzoekenden/uitkeringsgerechtigden een vast aanspreekpunt binnen CWI-kantoor, UWV en gemeente krijgen: de 'klantmanager'. Deze dient wederom als begeleider op te treden van de 'trajectcoördinator' van de werkzoekende (zie nader *PS* 9 2001, Special over de Wet SUWI (1) door E.J. Kronenburg-Willems e.a.).

RDA exit

In het verlengde van de opsplitsing van de Arbeidsvoorziening is ook de Regionaal Directeur voor de Arbeidsvoorzieningsorganisatie (RDA), althans onder deze benaming, verleden tijd. De

wet SUWI heeft daarmee de minister van SZW immers genoodzaakt ook artikel 6 BBA en het daarop berustende Ontslagbesluit met de preventieve ontslagtoetsing aan te passen. Formeel is die taak nu opgedragen aan de Centrale organisatie werk en inkomen. In de praktijk zal deze worden uitgevoerd door de Functionaris juridische zaken. Daarnaast blijven de werkgebieden (waarbinnen de RDA's functioneerden, GHvV/JH) weliswaar bestaan, maar zijn deze gereduceerd tot zes districten voor de Centra voor werk en inkomen. De wijziging van het Ontslagbesluit heeft overigens tevens tot een verduidelijking van het anciënniteitsbeginsel en de afspiegelingsregel geleid (zie hiervoor nader *Staatscourant* 27 december 2001, nr. 249).

Arbeid en zorg

Per 1 december 2001 is de Wet arbeid en zorg in werking getreden. Nu wij hierover reeds eerder berichtten (*Katern* 73), volstaan wij op deze plaats met het melden ervan (zie voor meer *PS-special* nr. 4 door J. van Drongelen en R.K. Verkoren en D.J.B. de Wolff, *Wet arbeid en zorg*. Kluwer, Deventer 2002).

Arbeidsongeschiktheid/Wet verbetering poortwachter

Kort voor het inleveren van dit overzicht werd bekend, dat de onderhandelaars in de SER een akkoord hebben weten te bereiken inzake de WAO-problematiek. Alle intensieve berichtgeving rondom dit akkoord lijkt de aandacht wat te hebben afgeleid van de per 1 april a.s. kracht van wet verkrijgende Wet verbetering poortwachter (*Stb.* 628 en 685). Door deze wet zal de procesgang gedurende het eerste jaar van ziekte op enkele punten worden gewijzigd. Mede met het oog op de verdere discussie over de WAO hopen wij daarover in ons overzicht van aanstaande zomer te berichten. Zie voorlopig voor meer het 'Themanummer Reïntegratie' van *Arbeid Integraal* met bijdragen van W.J.P.M. Fase, D. de Wolff, M. Niesten e.a.

Rechtspraak

Arbeidsongeschiktheid had de laatste tijd niet alleen de aandacht van de beleidsmakers en regelgevers inzake sociale zekerheid in ons land, maar ook van de arbeidsrechter. Jaarlijks is er in ons land sprake van 120.000 van dergelijke ongevallen (*Dijks, OR-Informatie* 3 oktober 2001). De vraag wie de schade daarvan moet dragen wordt

beantwoord door artikel 7:658 BW. Dit artikel bepaalt, dat de werkgever dient te zorgen voor de veiligheid van zijn werknemer. Enerzijds moet hij de plaatsen, werktuigen en gereedschappen, waarmee zijn werknemer zijn werk verricht, inrichten en onderhouden, anderzijds moet hij maatregelen treffen en aanwijzingen geven in die mate als redelijkerwijs nodig is om schade bij zijn werknemer te voorkomen. De wetgever heeft hiermee overigens geen risico-aansprakelijkheid geïntroduceerd. De werkgever is niet aansprakelijk voor schade, als hij kan aantonen dat hij aan zijn zorgverplichting heeft voldaan of dat de schade in belangrijke mate het gevolg is van opzet of bewuste roekeloosheid van de werknemer. In twee interessante arresten werd deze regel niet lang geleden door de Hoge Raad nader toegelicht. Zo maakte hij in een arrest van 16 november 2001 (*JAR* 2001/260) duidelijk, dat de zorgverplichting primair ziet op verrichtingen van de werknemer in het kader van de arbeidsovereenkomst. Om deze te kunnen uitvoeren was de desbetreffende werknemer op een winterochtend op weg naar haar werkplek. Op een openbaar fietspad viel zij daarbij ten gevolge van gladheid van haar fiets en brak haar linker enkelgewricht. In verband met de door haar geleden schade dagvaardde zij daarop haar werkgever met een beroep op artikel 7:658 BW. De Rechtbank oordeelde daarop — in cassatie door de Hoge Raad ondersteund —, dat ongevallen welke plaatsvinden buiten het werkmilieu en niet in de uitoefening van de werkzaamheden van een werknemer niet worden bestreken door artikel 7:658 BW. Aldus kan de werkgever, behoudens uitzondering, dan ook niet op grond van dit artikel aansprakelijk zijn voor de gevolgen van een ongeval dat de werknemer op zijn woon-werktraject overkomt. De zorgverplichting ex artikel 7:658 BW houdt aldus in beginsel op bij de bedrijfs-poort. Een heldere uitspraak; van een gemiddelde werkgever valt immers niet te verwachten dat deze de veiligheid op het woon-werk-traject van zijn werknemers kan bepalen. Betreft het een traject, dat een werknemer in het kader van de uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst dient af te leggen, dan ligt dit anders. In zijn arrest van 19 oktober 2001 (*JAR* 2001/218) heeft de Hoge Raad duidelijk gemaakt, dat aan de zorgverplichting van de werkgever met het oog op een dergelijk traject nader gestalte dient te worden gegeven door rekening te houden met gevaren, die hierop ontstaan. Het betrof daarbij een postbode, die bij zijn werk gebruik maakte van een

bestelauto, die hij bij huizen langs een weg buiten de bebouwde kom in de berm parkeerde om vervolgens, na te zijn uitgestapt, de post te kunnen bezorgen. Staande achter zijn auto waaide hem daarbij op een winderige dag een enveloppe uit de hand de weg op. In een impuls poogde hij deze te pakken, waarbij hij werd aangereden door een auto. Ter verkrijging van vergoeding van de door dit ongeval geleden schade volgde een beroep op artikel 7:658 BW. De werknemer stelde daarbij, dat zijn werkgever niet aan zijn zorgverplichting had voldaan door te hebben verzuimd om in redelijkheid door middel van veiligheidsmaatregelen of -instructies de kans op het wegwaaien van post te voorkomen dan wel te verkleinen. De werkgever voerde hiertegen aan, dat er wel degelijk veiligheidsinstructies bestonden. De post, die door middel van elastieken was gebundeld, moest in postbakken worden vervoerd en door de postbode telkens uit een naast hem op de rijdersstoel staande bak worden gehaald. Het ongeval zou dan ook het gevolg zijn geweest van onoplettendheid van de werknemer, die de enveloppe in zijn hand zou moeten hebben gehad, toen deze wegwaaide. Geen enkele instructie had het ongeval derhalve kunnen voorkomen. De Rechtbank oordeelde echter in haar vonnis, dat de bestaande instructies van de werkgever niet toereikend waren om aan de in het onderhavige geval in redelijkheid te vergen veiligheidsverplichting te voldoen; zij waren niet schriftelijk vastgelegd en op hun naleving werd geen enkel toezicht gehouden. Daaraan zou niet afdoen, dat ongelukken ten gevolge van verkeersfouten door geen enkele veiligheidsmaatregel kunnen worden voorkomen. De Hoge Raad steunde deze opvatting, zodat de werkgever — aannemende dat deze niet in staat zou zijn te bewijzen dat de schade van de werknemer in belangrijke mate het gevolg was van zijn bewuste roekeloosheid — aansprakelijk was ex artikel 7:658 BW. Interpreteren wij het arrest juist, dan kan het praktisch nogal wat consequenties met zich brengen voor met name werkgevers in de post- en vervoerswereld, waarvan de werknemers hun arbeid immers grotendeels 'op de weg' verrichten. Willen dergelijke werkgevers met succes 658-claims kunnen afwijzen, dan moeten zij in de eerste plaats ervoor zorgen dat zij beschikken over schriftelijke veiligheidsinstructies. Belangrijker lijkt echter, dat zij daarop ook toezicht dienen te (doen) houden. Hieruit ontstaat dan de vraag, hoe dat — zonder te hoge kosten — in voldoende mate kan geschieden.

Literatuur

Arbeidsrechtspraak

- R.A.A. Duk, Cassatierechter en arbeidsovereenkomst: van kwantiteit en kwaliteit, *SMA* 11/12, 2001;
- A.Ph.C.M. Jaspers, Arbeidsrechtspraak in geding, *Arbeidsrechtelijke Annotaties* 3, 2001;
- M.G. Rood, *Procesrecht in arbeidssaken*. Gouda Quint, Deventer 2002.

Arbeidsovereenkomstenrecht

- E.G. van Arkel, T.M.J. Smits, De WAA: evaluatie aan de hand van een jaar rechtspraak, *Sociaal recht* 11, 2000;
- R.M. Beltzer, De positie van werknemers bij de overgang van onderneming, *PS Documenta* 14, 2001;
- J. van Drongelen, Overwerk: wat is het en wanneer moet het (II), *Arbeid Integraal* 6, 2001;
- J.C.A.T. Frima, Overgang van onderneming en werknemers — de laatste ontwikkelingen, *Juridisch up to date* 24, 2001;
- S.C.J.J. Kortmann, I.P. Asscher-Vonk e.a., *Ondernemingen en werknemer*. W.E.J. Tjeenk Willink, Deventer 2001;
- H.H. de Vries, G.J. Rutgers, *Wet bescherming persoonsgegevens*. Kluwer, Deventer 2001;
- J.J. Willemsen, Wet aanpassing arbeidsduur, een update, *ArbeidsRecht* 12, 2001;
- D.J.B. de Wolff, *Wet Arbeid en zorg*. Kluwer, Deventer 2002.

Ontslagrecht

- A.T.J.M. Jacobs, *Ontslagrecht en flexibele arbeidsrelaties*. Monografieën Nieuw BW, Kluwer, Deventer 2001;
- A.G. Veldman, Ontslagrecht: de rol van opzeg- en discriminatieverboden bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst, *Sociaal Recht* 12, 2001.

Collectief arbeidsrecht/Medezeggenschapsrecht

- L.G. Verburg, S. Jansen, De Fusiegedragsregels 2000: in werking, *ArbeidsRecht* 2000, 11;
- P.A.M. Witteveen, 'Worganisatie'; de WOR en nieuwe organisatievormen, *ArbeidsRecht* 12, 2001.

Socialezekerheidsrecht/arbeidsongeschiktheid

- M. Faure, T. Hartlief e.a., *Schade door arbeidsongevallen en nieuwe beroepsziekten*. Boom Juridische uitgevers, Den Haag 2001;

- E.P. de Jong, A.A.M. Spoor, De WAO: een scenario en een dilemma, *SMA* 11/12, 2001;
- S. Klosse, Gaat het 'Plan Donner' wel ver genoeg?, *Sociaal Recht* 10, 2001;
- R. Knecht, Verwijtbare werkloosheid: de januskop van de WW, *SMA* 11/12, 2001;
- M.S.A. Vegter, Aansprakelijkheid werkgever voor psychische schade werknemer als gevolg van seksuele intimidatie van de werknemer, *AV&S* 5, 2001.

Ambtenarenrecht

- P. Moll, Veranderende arbeidsverhoudingen bij de overheid: langs de weg van geleidelijkheid, *SMA* 11/12, 2001;
- C.R. Niessen, Het einde van de normalisering van de ambtelijke rechtsverhouding, *Sociaal Recht* 12, 2001;
- L.C.J. Sprengers, Ambtenarenrecht-arbeidsrecht: van integratie naar handhaving status aparte?, *Sociaal Recht* 12, 2001.

Proefschriften

- C.F. Sparrius, *De verantwoordelijkheidsverdeling voor de inkomensbescherming van zieke werknemers*. Shaker Publishing, Maastricht 2001;
- W.A. Zondag, *Werktijdverkorting. Over plaats en functie van een arbeidsmarktinstrument in het arbeidsrecht*. Gouda Quint, Rotterdam 2001.